

EMISJE METANU OGÓLNE INFORMACJE I WYBRANE BADANIA

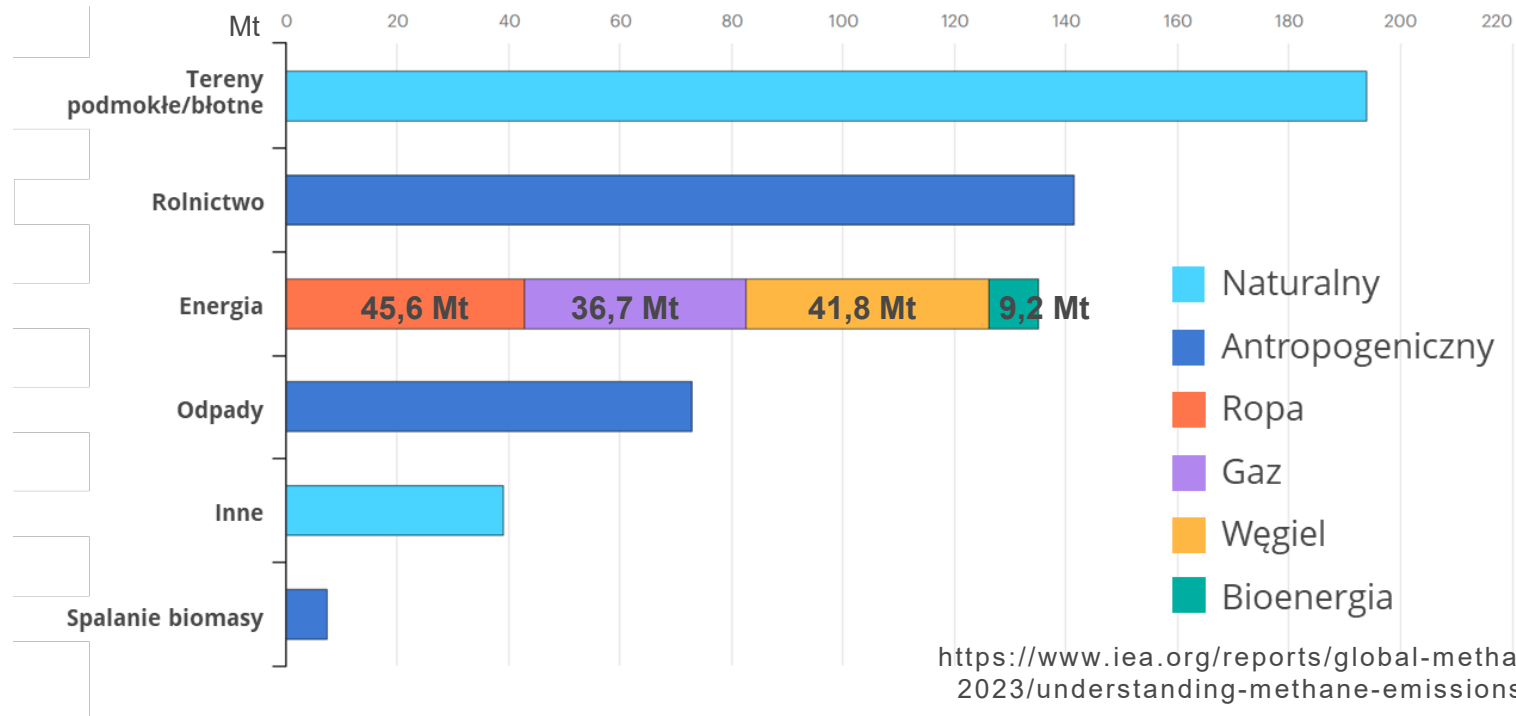

EMISJE METANU– ŚWIAT

Szacunki dotyczące emisji metanu są obarczone dużym stopniem niepewności, ale najnowsze dane wskazują, że roczne globalne emisje metanu wynoszą około **580 milionów ton (Mt)**.

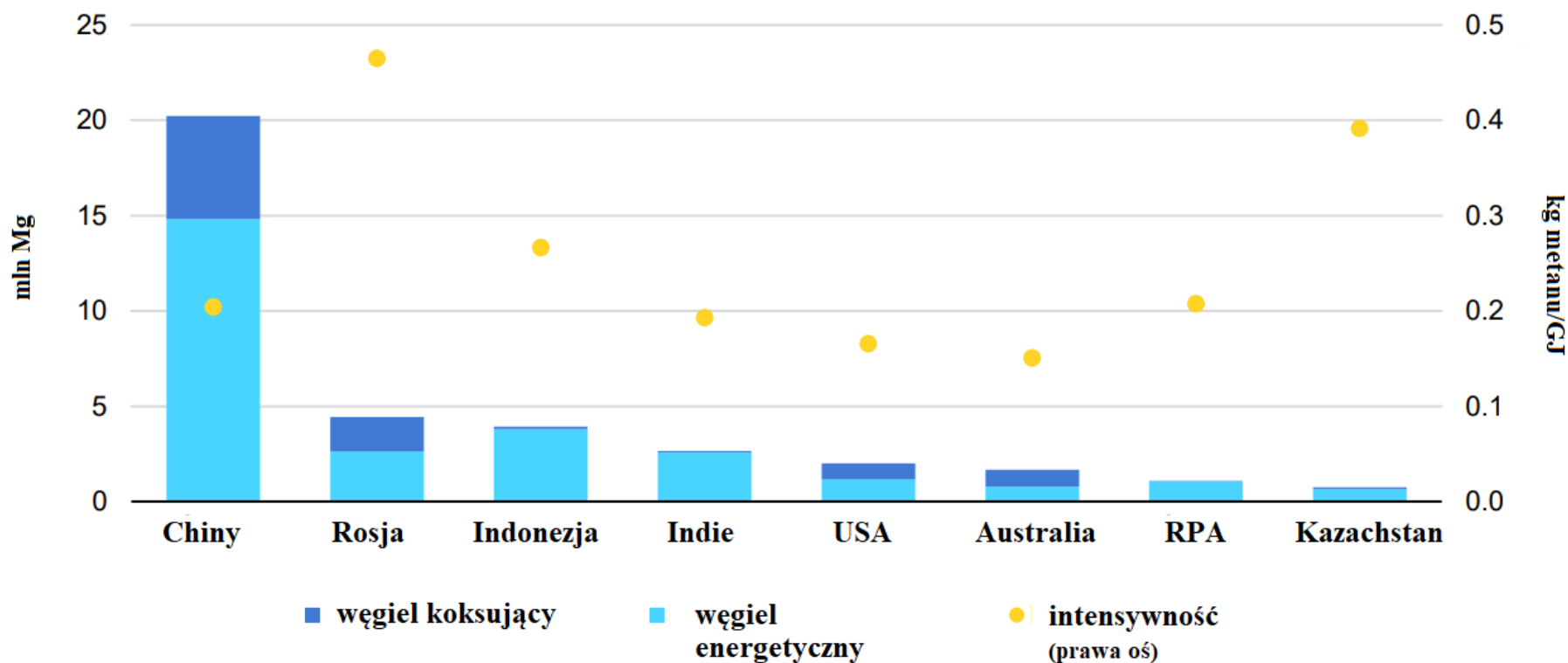
Emisje ze źródeł naturalnych ~233 Mt (około 40% emisji) i pochodzące z działalności człowieka ~**348 Mt** (60% - emisje antropogeniczne).

Największym źródłem antropogenicznych emisji metanu jest rolnictwo, które odpowiada za około jedną czwartą całości, tuż za nim znajduje się sektor energetyczny, który obejmuje emisje z węgla, ropy naftowej, gazu ziemnego i biopaliw.

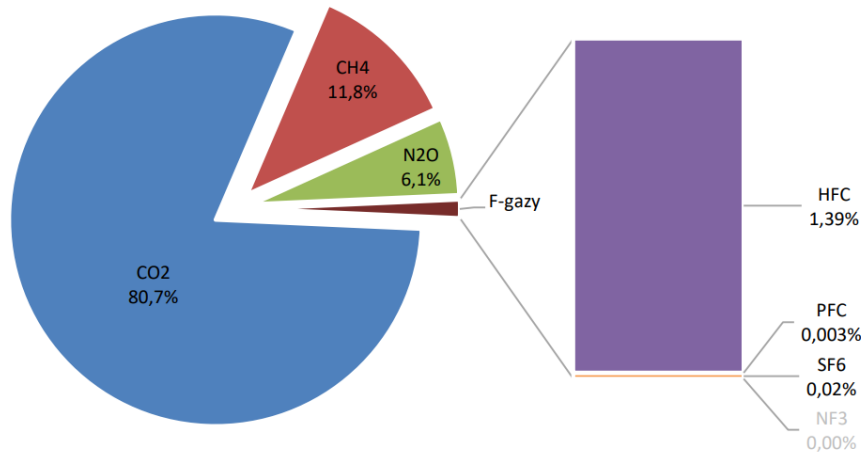
<https://www.iea.org/reports/global-methane-tracker-2023/understanding-methane-emissions#abstract>

NAJWIĘKSI EMITENCI METANU Z POKŁADÓW WĘGLA OBJĘTYCH EKSPLOATACJĄ (CMM) – ROK 2022

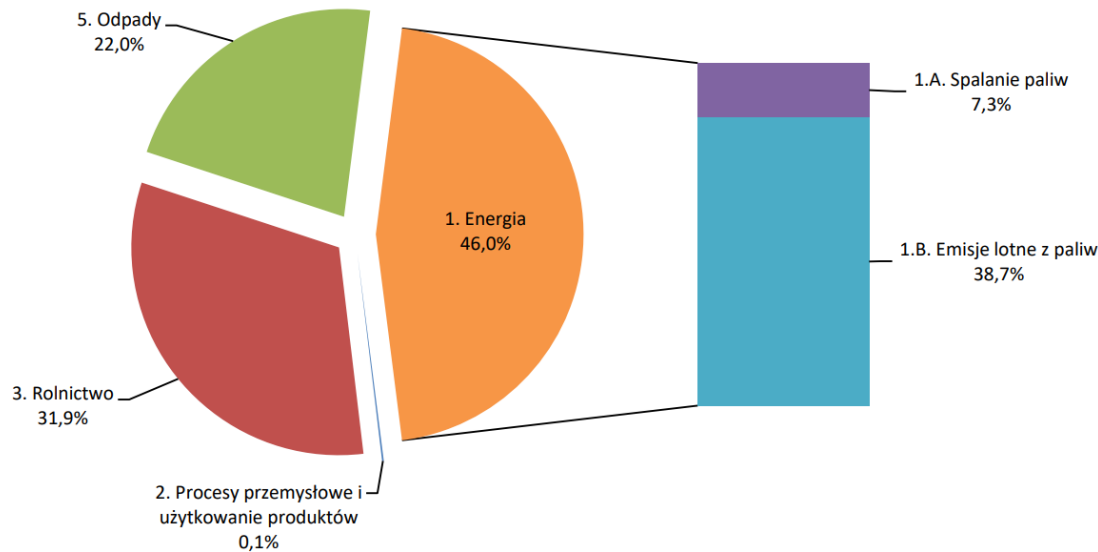
Źródło: Tomás Bredar, IEA, Global Methane Tracker 2023, Eighteenth session of the Group of Experts on Coal Mine Methane and Just Transition

EMISJE METANU - POLSKA

Udziały poszczególnych GC w całkowitej emisji krajowej (bez kategorii 4) w 2020 r

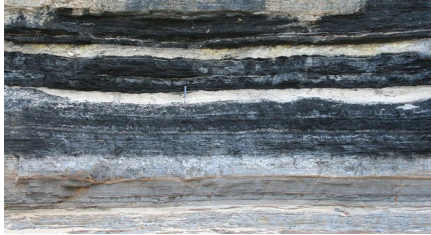
- Emisja metanu w roku **2020** wyniosła **44,36 milionów ton ekwiwalentu CO₂** (bez kat.4).
- Na emisję lotną z paliw składa się emisja z kopalń podziemnych (32,6% całkowitej emisji CH₄) oraz emisja z wydobycia, przerobu i dystrybucji ropy naftowej i gazu (6% emisji całkowitej metanu).

Emisja metanu (bez kategorii 4) w 2020 r. według kategorii źródeł

Na podstawie: Krajowy Raport Inwentaryzacyjny 2022, KOBiZE

METAN – WĘGIEL KAMIENNY

- ❑ Metan z pokładów węgla nie objętych eksploatacją
- CBM (Coalbed Methane)

- ❑ Metan z pokładów węgla objętych eksploatacją
- CMM (Coal Mine Methane)

- ❑ Metan z powietrza wentylacyjnego
- VAM (Ventilation Air Methane)

- ❑ Metan z kopalń zlikwidowanych
- AMM (Abandoned Mine Methane)

KSZTAŁTOWANIE SIĘ METANOWOŚCI, UJĘCIA METANU, GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA I EFEKTYWNOŚCI W POLSCE W LATACH 2015-2022

		Rok							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
liczba kopalń w. kamiennego		30	23	23	21	20	21	20	20
wydobycie węgla kamiennego	mln ton/rok	72,2	70,4	65,5	63,4	61,6	54,4	55	52,8
metanowość bezwzględna	mln m ³ CH ₄ /rok	933	933,8	948,5	916,1	803,8	819,6	815,3	778,9
metanowość względna	m ³ CH ₄ /tonę	12,9	13,3	14,5	14,4	13	15	14,8	14,8
metanowość wentylacyjna	mln m ³ CH ₄ /rok	594,1	591,7	611,5	599,1	502,2	516,8	474,4	475,4
odmetanowanie	mln m ³ CH ₄ /rok	339	342,1	337	317	301,6	302,8	340,9	303,5
efektywność odmetanowania	%	36,3	36,6	35,5	34,6	37,6	36,9	41,8	38,9
gospodarcze wykorzystanie ujętego metanu	mln m ³ CH ₄ /rok	197,1	195	212	203,1	189,4	187,9	214,2	206,1
efektywność gospodarczego wykorzystania ujętego metanu	%	58,1	57	62,9	64,1	62,8	62,1	62,8	67,9

W roku 2022 **78,8%** wydobycia pochodziło z pokładów metanowych

ZAGOSPODAROWANIE METANU ZAWARTEGO W POWIETRZU WENTYLACYJNYM STAN AKTUALNY I WYZWANIA

**(SZYBY WENTYLACYJNE - NISKIE STĘŻENIE METANU
W DUŻYM STRUMIENIU POWIETRZA, WILGOTNOŚĆ,
ZANIECZYSZCZENIA)**

METAN WENTYLACYJNY – REAKTOR TFRR (VOCSIDIZER) ORAZ CFRR

TFRR - Thermal Flow Reversal Reactor

Ciepły reaktor przepływowo – rewersyjny

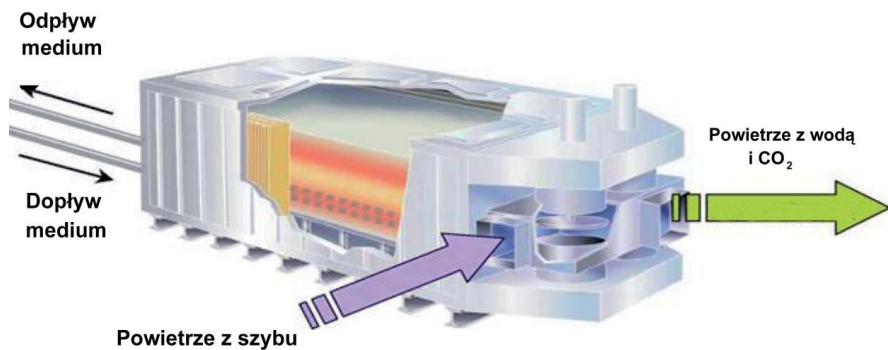
- ❑ Temperatura nawet ok 1000°C
- ❑ **Odporny na zapylenie oraz wilgoć**
- ❑ Złoże wykonane ze żwiru krzemionkowego lub ceramiki
- ❑ Możliwość wytworzenia pary przegrzanej (suchej) i produkcja energii elektrycznej w obiegach parowych
- ❑ **Optymalne efektywne stężenie metanu powyżej 1%**

CFRR - Catalytic Flow Reversal Reactor

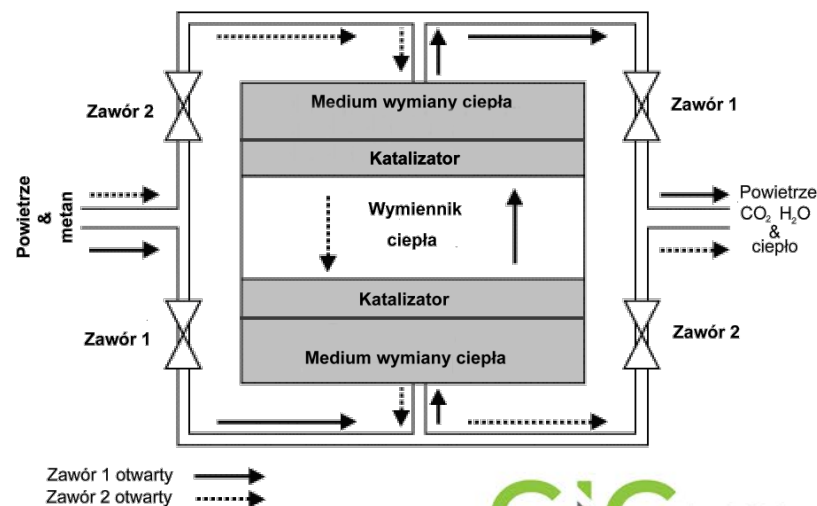
Katalityczny reaktor przepływowo-rewersyjny

- ❑ Niższa temperatura ok 400°C
- ❑ **Mała odporność na zapylenie oraz wilgoć**
- ❑ Kosztowny katalizator
- ❑ Możliwość produkcji energii el. jedynie w układach ORC
- ❑ **Stężenie metanu już od 0,15%**
- ❑ Brak konieczności załączenia metanu

Źródło: JSW, A.Badylak, referat SEP, Kraków 2022

Autotermiczna praca reaktora przy niskich stężeniach (Metan > 0,15%)

METAN WENTYLACYJNY – REAKTORY TFRR (RTO) - VOCSIDIZER

- ❑ Pierwsza instalacja demonstracyjna powstała w **1994 r.** w brytyjskiej kopalni węgla **Thoresby**. Zastosowane tam urządzenie Vocsidizer utleniało metan w strumieniu powietrza wentylacyjnego o całkowitym przepływie do 8000 m³/h zawierającego 0,3 - 0,6% metanu.
- ❑ Pierwszy na świecie komercyjny projekt VAM działający w latach 2007-2017 to **West Cliff Ventilation Air Methane Project (WestVAMP)** – 4 urządzenia VOCSIDIZER zastosowano do utylizacji powietrza wentylacyjnego w kopalni West Cliff, turbina parowa o mocy 6 MW, produkcja energii elektrycznej,
- ❑ Obecnie na świecie **działają trzy komercyjne** instalacje VAM:
  - w kopalni Marshall County (USA), wydajność 75 m³/s, 3 reaktory TFRR,
  - w kopalni Gaohe (Chiny), 12 reaktorów TFRR, utylizacja ok. 9 mln m³ metanu rocznie
  - w kopalni Yangquan (Chiny).

ROZWINIĘCIE KATALITYCZNO-ADSORPCYJNEJ TECHNOLOGII UTYLIZACJI METANU EMITOWANEGO DO ATMOSFERY Z POWIETRZEM WENTYLACYJNYM KOPALŃ

Projekt **WENT·MET**

Celem projektu jest przeprowadzenie prac badawczo-rozwojowych (B+R) instalacji pilotażowej do odzysku metanu z powietrza wentylacyjnego kopalń w oparciu o technologię RCO (Regenerative Catalytic Oxydation)

- ❑ Projekt realizowany w ramach POIR 2014-2020 / NCBR
- ❑ Nazwa beneficjenta: Profile Sp. z o.o
- ❑ Technologia RCO, utlenianie metanu w katalitycznym reaktorze przepływowo-rewersyjnym,
- ❑ Badania w KD Barbara: Ilość powietrza: 1000-50 000 m³/h o zawartości CH₄ 0,6-1,5%
- ❑ Minimalne stężenie metanu dla pracy reaktora: 0,1%

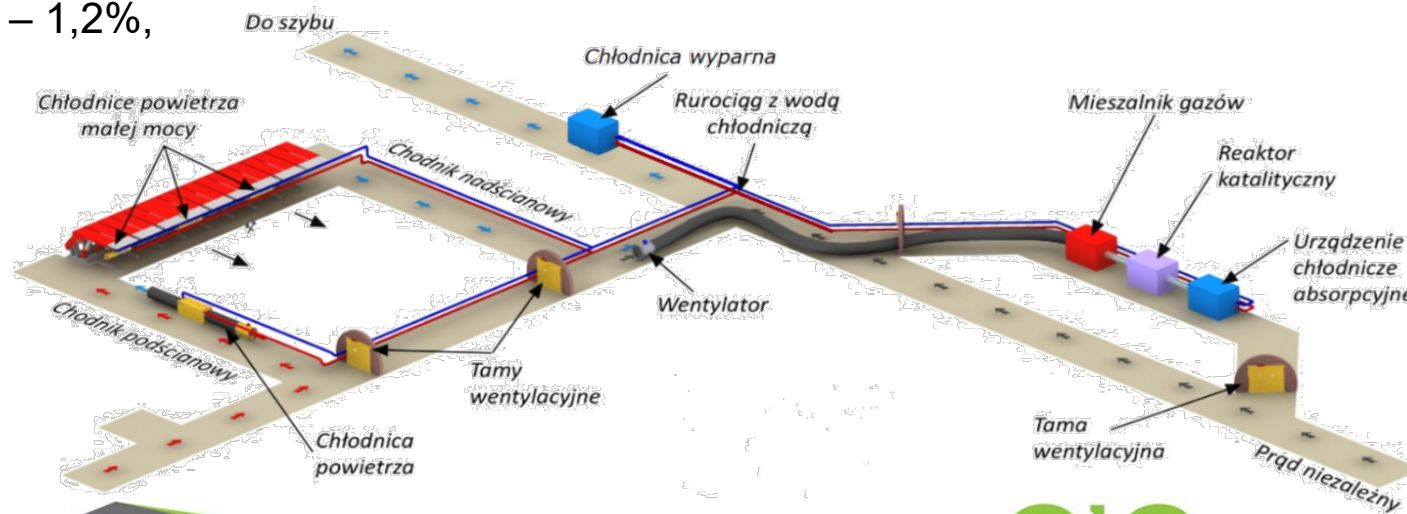
Instalacja badawcza
zbudowana przy szybie
wentylacyjnym Kopalni
Doświadczalnej „Barbara” GIG

METAN WENTYLACYJNY – PODZIEMNA INSTALACJA UTYLIZACJI METANU Z POWIETRZA WENTYLACYJNEGO I PRZETWARZANIA ENERGII DLA KLIMATYZACJI WYROBISK GÓRNICZYCH (VAMPIRE)

Celem projektu jest zaproponowanie nowatorskiej technologii wykorzystania metanu z powietrza wentylacyjnego do otrzymania chłodu niezbędnego do klimatyzacji rejonów wydobywczych i utrzymania akceptowalnej temperatury pracy.

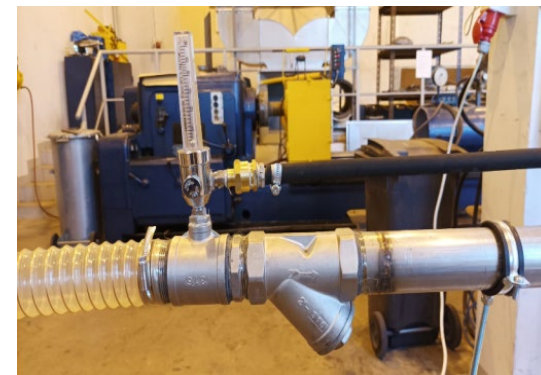
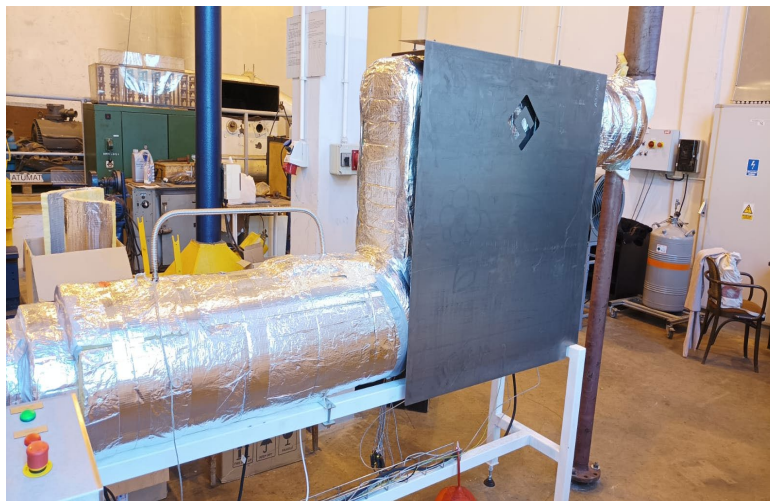
- ❑ Projekt realizowany w ramach POIR 2014-2020 / NCBR
- ❑ Nazwa beneficjenta: CENTRUM TRANSFERU I PROMOCJI TECHNOLOGII SP. Z O.O.
- ❑ Technologia RCO, utlenianie metanu w katalitycznym reaktorze przepływowo-rewersyjnym,
- ❑ Ilość powietrza: $1000\text{m}^3/\text{min}$.
o zawartości CH_4 0,6 – 1,2%,

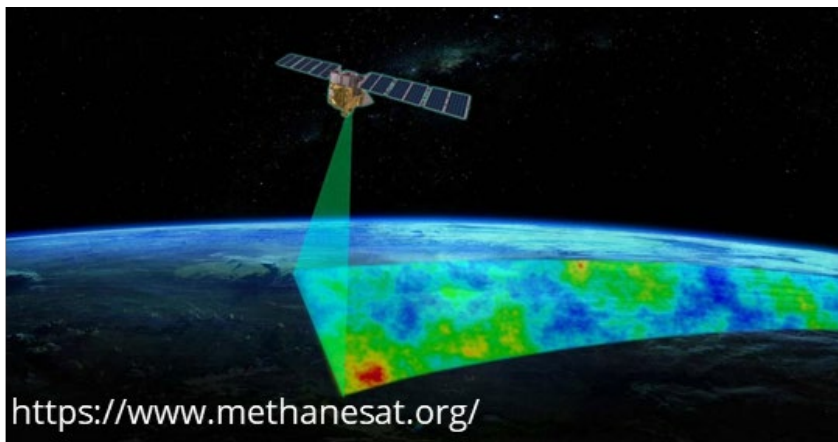
Rys – źródło - Robert Hildebrandt, Jacek Dańczak, Piotr Rosikowski – referat konferencji GIG, GZN 2022

STANOWISKO DO BADAŃ LABORATORYJNYCH INSTALACJI W KD BARBARA (REAKTOR KATALITYCZNY)

Układ dozowania i homogenizacji mieszaniny powietrze-metan

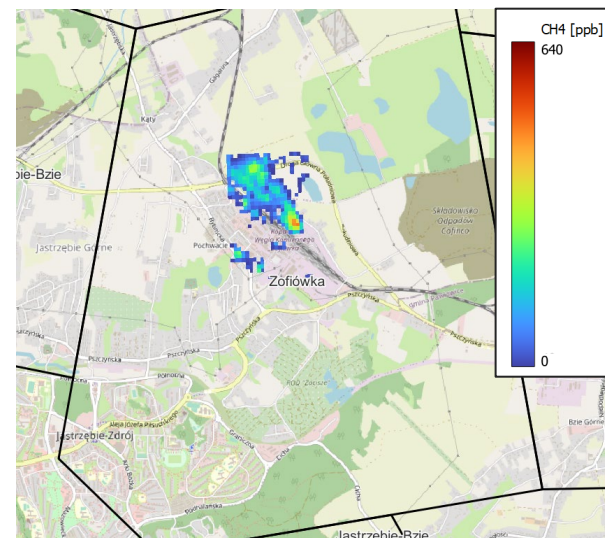
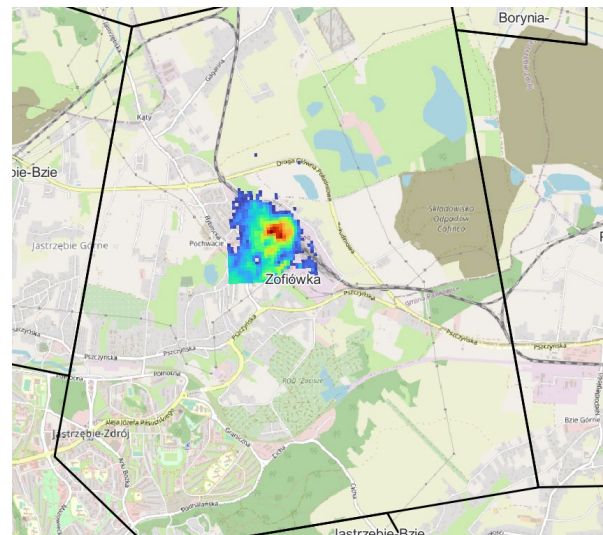
BADANIA GIG W OBSZARZE MONITORINGU EMISJI METANU

Mapowanie emisji metanu do atmosfery z zastosowaniem telemetrii satelitarnej

Mapowanie emisji metanu do atmosfery z wykorzystaniem dronów

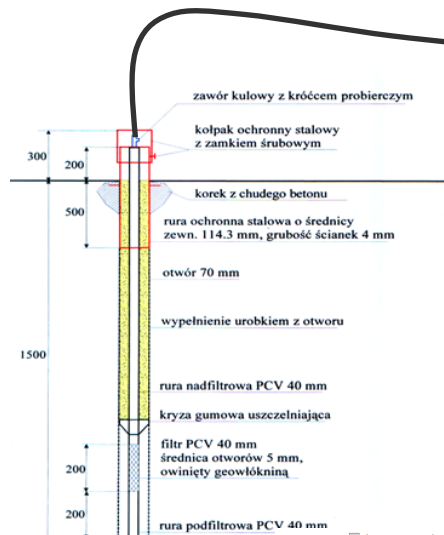
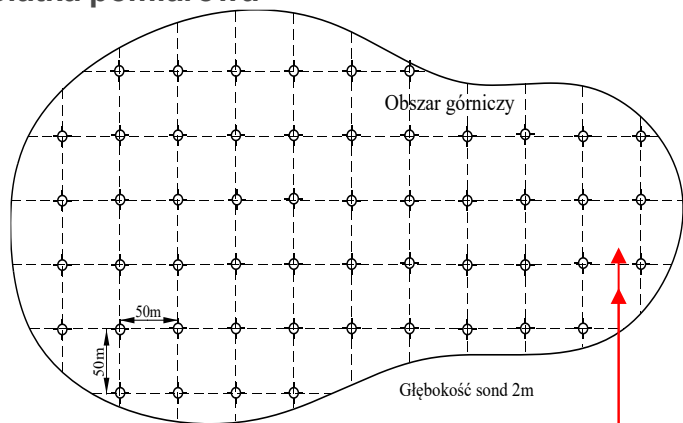
Satelitarne pomiary emisji metanu firma GHGSAT - C1 Iris

METODY POMIARU ZAWARTOŚCI METANU W POWIETRZU GLEBOWYM NA OBSZARZE GÓRNICZYM I POGÓRNICZYM (METODY ATMOGEOCHEMICZNE)

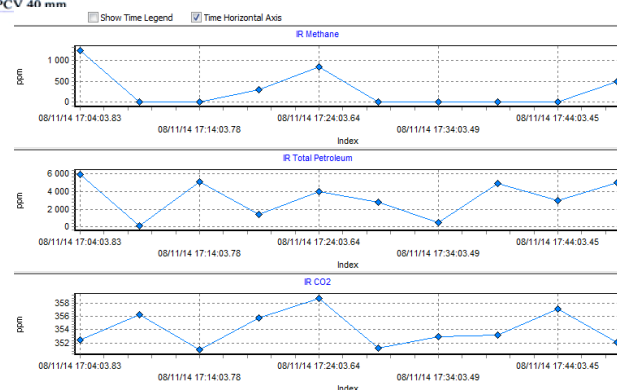
Metodyka polega, odwierceniach płytkich otworów (1,5 -3m) wg siatki punktów pomiarowych a następnie po uszczelnieniu dokonuje się pomiaru po upływie 24 godz., przyrządem ECOPROBE 5,0 RS Dynamics

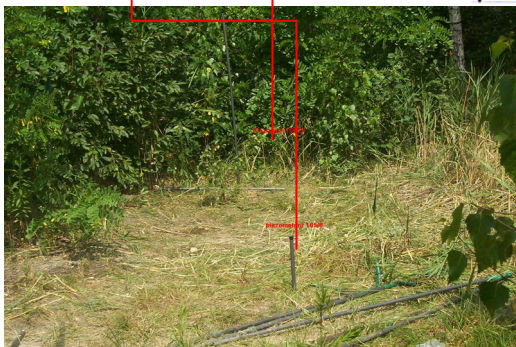
Siatka pomiarowa

Wynik pomiaru metanu, sumy węglowodorów oraz CO2

Wiercenie otworu

Przygotowane otwory pomiarowe

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Prof. Stanisław Prusek

Dyrektor

Główny Instytut Górnictwa

Plac Gwarków 1

40-166 Katowice

Poland

t: +48 32 259 26 00

m: +48 512 293 839

sprusek@gig.eu

www.gig.eu